

Mááka

Ísu kwíyómpa'a irówana Mááka moórá-kwaai aiyayaamba umái siyáánkai-iya'iyó. miráumai-ima maisuwéna Ísu Áánútu ááninkon-aai agaimakáiyé. Mááka moórá-awi'a Yóni Mááka kwemá Yérúsaremuva'a kwenamáápa'a ména anón-éna Pitaante Póronte túwa'náa umai mayái mairáiyé. Árómaa-kwaasi Ísun-aai isáígwáé séna maanáúvái agaimakáiyé. Árómaa-kwaasi asirayánkó tirááima tain-kwáásín-owe séna maarán-áimbá agairáiyé. Ísu asirayámbá tokéna tí'o ún-kwaasi asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwéna sáwí-imayáao tátokaimpinkemba ayútínkaraiyé. mirán-áimbá Mááka agaimakáiyé. Mááka agairáin-ainkona ayáírá'á maarán-táúntámpímbo [] kwáyáin-aimba moórá-kwaasi agaimakáiyé.

Yóni nombá pétinkowai simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Árúku 3:1-9, Yóni 1:19-28

¹ Áánútu ááninko Ísu Káráísiti kwená áséi-kwasai maarámán-iyé. ² naaóvá'á moóráwai áwí'a Yóni íma máyonka'a Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya Yónin-aai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwirankéna ³ kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna isóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá

arupí íyana minámpá'á kwíno Áánútu siráíye

Áísáya agaimaréna sirónka'a Yóni paárúwana mináimbá paáruraiye.

4-5 Yóni nombá pétinkowai kavóná-marava'a komáyowasa Yútiyaa-ayampake Yérúsaremu-naopaken-kwaasi amápa'a Yóninopa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáina'a nombá pétinkanaumne súwasa sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yótáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

6 Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáu-kwatoi iréna aúwarasinei ámúr-anda uréna a'nóriné kwantáámikóna aúwé mintóné su'mai kwénena 7 simátimena séna moórawai kesínaqemba tiniwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uvóví'a ónaumne. 8 kemá nombá pétinkaundanivo kwemá Áánútu amankómbá ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye siráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Árúku 3:21-22

9 minkánáá Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakemba Ísu túwana Yótáni-nompimba Yóni kwembá nombá pérankowana 10 Ísu nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana 11 kwíyómpakemba aaigówé su'mai séna emá

kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai
aamoí umánkaumne siráíye.

*Sáátáánigo Ísumba álsaa umai awánanae
siráin-kwasai.*

Mátíyu 4:1-11, Árúku 4:1-13

¹² súwana Áánútun-amankoma Ísumba
simámuwana kavóná-marava'a komáyowana
¹³ kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba
komáyowana Sáátáánigo Ísu sáwí'o índa
awánanae séna ó'on-o'on-aimba súwana Ísu
íma sáwí'a éna aváá-kwánkáán-umai máyowasa
kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a
kumbésa áwa'naa umánkaraawe.

Ísu éiyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:12-22, Árúku 4:14-15

¹⁴ naaémba Yóni Káríri-marara-kawaanako
áwí'a Éróntintavena séna sáwí'a uráíye siróntavena
Yónimba ándáva'a máankowana máyowana Ísu
Káríri-ayampa'a kwéna Áánútuna áséi-kwasai
simátimena séna ¹⁵ Áánútu kwená kwaásira'o
kawaáimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa
tuwé'a Áánútuna áséi-aintave'a áraire seró
siráíye.

¹⁶ mináímbá simásuwena Káríri-kwaaunkon-
awampakavamba kúmba kae-kwáásiráí mésarai
awaaó áwí'a Sáímoni úwana áváko áwí'a
Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai
noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaesarai kwase-
únámbá nompí tukóyana ¹⁷ Ísu simátimena
séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máímo tímapa'o
kwénaaoyantemba aúná-mayai tíménakai

kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ¹⁸ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiye.

¹⁹ kwesé kuyaná Ísu sáwíyanka'a kúmba kae-kwáásírái mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye nompí-sípívimbá mésarai kwase-únámbá to'mayaa kwéuyana ²⁰ Ísu tuwánéna tááyowasarai mindómpí-sípívimbá tivowáné kwená mayái-kwáásíyé tiyuwésarai Ísuwe kurááiye.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Áríku 4:31-37

²¹ Kápénéamu-naopa'a komáyómba Yútaa-kwaasi monor-áimbó kwéison-kanaa túwana Ísu mono'-náúmpá'á uména kwenáái simátimuwasa ²² isésa asiramái súntavesa sésa áamáamba sentenkááni'a íma kwésivo anón-kwaasigoraamba kwésiye sésa táátavai uráawe.

²³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moórawai kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigo ména ²⁴ anónka'a séna Ísu Násáretivakewaima óne. kentáá nóra taéwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawé-kwáyó'ná'á óne súwana ²⁵ Ísu taraváá-kwántánéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana ²⁶ mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái tuvámbarowana aiyayaanko sápisimaguwana kwáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa ²⁷ awánésa táátavai ésa keáímbá sésa mindóra'iyo. aúiná'an-iyé. kwemá taraváá-kwántávéna asiramái kwésisasa

sintembá kwéowe suwaná ²⁸ mirá úwasa Káíriri-ayampa'a Ísun-aaí kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasj asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Árúku 4:38-41

²⁹ Ísówasa mono'-náúmpá'á tuwésa Sáímoninte Éndaruntei mindáraití naaúmpa'a íyúmba Yémésiye Yóniye Ísuwe umái íyúmba ³⁰ Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³¹ iséna kwenópa'a téna ayáánka'a táto'mai usásinankowana kokotámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

³² toómbá agai-timúwasa enónka'a tí'o ún-kwaasiyonkwara taraváá-kwámbó tirumpimbó máyón-kwaasiyonkwara'a tí'maesa Ísunopa'a mátínkówasa ³³ mindáópaken-kwaasiyomba amápa'a ontará'á torupowaná ³⁴ Ísu ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maituyuwówasa mintáraváá-kwántómbá Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iye sésa kwembá awánontavena aaiséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Káíriva'a simátímakain-kwasai.

Árúku 4:42-44

³⁵ kóuwana irataró'á Ísu usásinena mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a koména námúnaa kwésena máyowana ³⁶ Sáímoni kwená kwaásiye Ísumba avakáá-umai ³⁷ awánésa sésa amápa-kwaasi embá kwéavakaa-owe suwaná ³⁸ Ísu séna ó'on-daopimpakwarata kwénaaeta kesáái simátímapa'a koónaumne.

mirá ónaundayave'a túne séna ³⁹ Káríri-ayampa'a mono'-náúmpímpá'á kosimátímapa'a kwénaaena tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 8:1-4, Árúku 5:12-16

⁴⁰ moórá-tawai Ísunopa'a áúma karón-kwaasigo téna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyono súwana ⁴¹ Ísu arumbá úwana ayáándeí ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye séna ⁴² avekáámbá kawe'á umánkowana kawáúguwana ⁴³⁻⁴⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po Mósesimo siráintemba mono'-máayái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánívo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ⁴⁵ minkwáásígó ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátíma'mae iyúwana mináínkó kóyáwé úwasa sáwívarawai Ísu tíniye sésa kentí naaópimpa'a torupamáí máyówana mindáyavena Ísu íma naaó'-nao'a kúmba kwaási íma máyónkavamba máyowasa naaó'-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 9:1-8, Árúku 5:17-26

¹ évaka'-no'waamba kwaéna Ísu Kápénéamu-naopa'a kúmba kwená naaúmpa'a máyowasa sáwíva-kwaasi isésa ² torupésa mindáúmpá'á sisipáá ésa pááimpakwara'a sisipáá umásowana Ísu kwenáái kwésimatimuwasa ³ éiyain-kwaasi aísamaimo pukówaimba taagwiya'maésa tumbá ⁴ mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai íyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresá túwówana kumeémena Ísumo máyonka'a aúranka'a kumúwana ⁵ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaa umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ⁶ ámaámba sun-kwáásí mésa ⁷ imáyáa ésa sésa nóra séna mirá siyó. Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye-imayaa ésa suwaná ⁸ Ísu minímáyáámó umbá awánéna simátimena séna nóra séra mirán-imáyáá kwéoo. ⁹ moóráwaimo aísamaimo pukáíndawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáíndawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine ená kwandaimá maimaé kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ¹⁰ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai

marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna ¹¹ isaaó. usásinke ená kwandaaímá maimaé naaópa'a kwaaó súwana ¹² amápa-kwaasi túranka'a usásinkwená kwená kwandaaímá maimaéna kúwasa amáparawai táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Árúku 5:27-32

¹³ Ísu tuwéna Káríri-nonkwaaukon-awampa'a kúwasa sáwíva-kwaasi kwenópa'a torupowaná kwenáái simátimena ¹⁴ kwéna awánómba Árávíási ááninko áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaemba kwa'maéna kuráiyé.

¹⁵ kúwasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Áríváina naaúmpa'a umésa toómbá nowasá táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé sáwíva'a Ísun-ánaaemba kwa'maésa Áríváina naaúmpa'a umésa nowasá ¹⁶ amáán-kawaa-kwaasivinkemba amáámba sun-kwáásí Ísumo táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé toómbó kwénomba tuwánésa Ísuna kwayó-kwáásíyávésa tísaa esa sésa nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásíyé Ísu toómbá kwénaiyo suwaná ¹⁷ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáímo

máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-iye. mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráíye.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Árúku 5:33-39

¹⁸ moórá-tawai Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásíyé áamáan-kawaa-kwaasiye Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésuwasa évakarawai Ísumba taáísaa esa sésa Yónina kwayó-kwáásíyé áamáan-kawaa-kwaasiti kwayó-kwáásíyé moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésevo ená kwayó-kwáásí íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ¹⁹ Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kautimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ²⁰ naaémba minkwáásígómbá aí'maesa kówíyasa minkánaámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe. Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináímbá siráíye.

²¹ Ísu mináímbá simásuwena séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáíisasamo ombá aúná-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúná-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúná-ampantaraani'a íma íníye.

22 aúná-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-
auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe.
mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba
anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena
sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiniye.
mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-
sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe
Ísu siráíye.

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 12:1-8, Árúku 6:1-5

23 moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-
kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé úwíti-
ton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-
kwáási úwíti-aramba kútúmai ásimá pítuwesa
kwénowasa 24 áamáán-kawaa-kwaasi tuwánésa
Ísuntavesa sésa maisaaó. ená kwayó-kwáási
agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá
kwéowe suwaná 25-26 Ísu séna naaóvá'a Tévítimo
urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba
íma ísaraawe. aiva'-mónó-káwááná'a áwí'a
Ápáyata máyonka'a Tévítiye kwená kwaásiye táái
kwétinkowana Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'a
iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna
kwénena kwená kwaási timúwasa naráawe.
mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo
mono'-máýái máyón-kwaasi némáembani. Tévíti
mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu
íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá
kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe.
27 Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna túwa'naa
íníntavena agándain-kanaa maréna kwaási aiva-
tántáá'a maréna agándain-kanaama naaén-

tantaa'a póna túwa'naa ínintavena makáíye.
²⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-
 kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-
 kanaamo kwaásimo mayái kwémayaamba
 kendéímán-íye Ísu siráíye.

3

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 12:9-14, Árúku 6:6-11

¹ moórá-tawai Ísu mono'-náúmpá'á iyúmba
 moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi
 máyowasa ² aaivimbá mayankánae kwésuwai
 mésa Ísuntavesa sésa agándaira'a póna
 minkwáásímó kawe'ó umánkainataamo éta
 táto'maiya aaivintá mayankánaumne sésa
 Ísumba awánomba ³ Ísu ayáámba kawévaiguron-
 kwaasiyavena séna kemó máyaundara'a tiyó
 súwana mirá úwana ⁴ Ísu miwíyávéna séna
 kentáásí amáán-aimpimba nóin-aina kwáyáíyo.
 agándai-kanaara'a póta kawe'-má'yáíyá
 kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno.
 kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáíya
 méni. inkámónanaya puwíníyo. tísaa ena
 súwasa íma aái suwaná ⁵ Ísu móyuwana
 meyuwana éna áwáá'a tituwena kwaásiyavaimo
 ímo imáyáamo kwéontavai arumbá kwéuwana
 ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna
 enayáámba árútuwaaó súwana ayáámba

árútuwowana kawe'á umánkowasa ⁶ áamáan-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á tuwésa avekáán-umai Éróтина kwaási torupésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'iyo sésa áamááyu-aimba siráawe.

*sáwívarawai nonkwaaúnkón-awampa'a
kuráan-kwasai.*

⁷ Ísu tiyuwéna kwená kwayó-kwáásí tí'maena Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a kúmba sáwíva-kwaasiyomba Kárírivaken-kwaasi Yútiyaavaken-kwaasi ⁸ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Ítúmiyaa-ayampaken-kwaasi Yótáni-nonkona menávápákén-kwáásí Táyya-naor-ayampaken-kwaasi Sáítóni-naor-ayampaken-kwaasi miráumaivaken-kwaasiyomba Ísuna mayái-áimbá isésa Ísunopa'a tóyo uwaná ⁹⁻¹² sáwíva-kwaasi asóvamatininkowasa mindáyavesa tí'o ún-kwaasiyomba asóvamasinkainkwae sésa Ísun-ane'o tátoraiyanesa kwenkuvará'á úmaesa kwéiyuwasa tirumpimbó taraváá-kwámbó máyon-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kumbésa anónka'a sésa emá Áánútu ááninko óne suwaná Ísu asiramái séna Áánútu ááninko óne sé'a íma simái paároro séna kwená kwayó-kwáásí simátimena séna sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a ésa siméntáyuwaavo nompí-sípí maimaé'a egwaa'á másínkáaro siráíye.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Árúku 6:12-16

¹³ Ísu omápa'a uména évakarawai usásintinkanae séna tááyowasa kwenópa'a íyúwana ¹⁴ minkwáásívínkémbá sísamaivakemba

kae'á kumbaimái-kwaasi usásintinkena séna kesí aantá-kwaasi é'a mé'a kesáái kosimátímapa'a kónááontave'a ti'maré'a ¹⁵ tirumpinkémbó taraváá-kwámbó komaitiyuwánááon-asirayamba timúnda miráyávé'a usásintinkaumne siráíye.

¹⁶ miwí túwí'a Sáímoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe súwaima séna ¹⁷ Sépéti ááninkorai túwí'a Yémési Yóni aúná-kwi'a Poanésiye súwairai minkwikóná ááimba kwiýónaaimo siwái árákaiye súwairaiyavena séna ¹⁸ moóráwai Éndaru moóráwai Vírípi moóráwai Pátóromu moóráwai Mátíyu moóráwai Tómaasi moóráwai Árávíasi ááninko áwí'a Yémési moóráwai Tátiyasi moóráwai Sáímoni kwemá Árómaani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanæ siráíwai ¹⁹ moóráwai Yútási Isakérióti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu usásintinkena naaópa'a koyauwékáíye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:24-32, Árúku 11:14-23, 12:10

²⁰ Ísu naaúmpa'a iyúmba ó'onkwara'a sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá untávái Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé toómbá íma kanaará'á umái notávésa ²¹ Ísumba amááraa isésa aívó'an-íye sésa tairánæ sésa tiráawe. ²² Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Áánútuna amáámba sun-kwáásí tésa sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaiyyuweiye suwaná ²³ Ísu tááyowasa tuwaná kwántámai-aimba simátimena séna

Sáátáánigo kwesávái íma maisuwáníye. ²⁴ moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁵ moórá-akumba usiyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁷ moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáímo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáíndayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmakenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayáníye Ísu siráiyé.

²⁸ Ísu simásuwena séna maísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo ²⁹ Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana kwaikwai'a íniye Ísu siráiyé. ³⁰ Ísuntavesa sésa taraváá-kwánkó kwenarumpimbá máyáiyé suntávéna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Árúku 8:19-21

³¹ mináímbá simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa máápa'a mésa sésa Ísuntavai tiyó se kosimáméro suwasá ³² naaúmpa'o máyón-kwaasi sésa enanówe enáúnava'maare máápa'a mésa kwéaayaawe suwaná ³³ Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna ³⁴ naaúmpa'o máyón-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ³⁵ Áánútu

siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a
kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráiyé.

4

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Árúku 8:4-15

¹ ókwara'a Ísuma Káríri-nonkwaaunkon-
awampa'a koména aaí kwésimatimuwasa
sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á
tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena
máýowana nompí-sípímá kwaaún-avovomayaa'a
kwáyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-
awampa'a máýowana ² ó'on-o'on-aimba
kwántámai simátimena séna ³ maísáaro.
moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a
kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-
anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá
túkúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-
maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna
avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná ánú'a
ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye.
⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna
kárúraisana karaan-tantáákó ara'násúwáísana
íma arambá iráiyé. ⁸ évakar-anayumba kawé'-
márávimbá kunkwéna kárúrena anón-éna
arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a
usáyaaityan-aramba íyáísana évaka'a umaimái-
aramba iráiyé. ⁹ kwéisaawai ísámai kawé'á oró
Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu súwasa naaémba kwená kwayó-
kwáásíyé évaka-kwaasiye mésa Ísuntavesa sésa
minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano

suwaná ¹¹ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo
kawaáin-ainkona ááimba kwésimatimunda
Áánútu keinárawa'a imáyáa tímisa'a
kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai
kwésimatimumpo

¹² kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe.
kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á
kwéowe.

isékai Áánútunopa'a tewaná Áánútu miwítí
sáwí-imayaa maitiyúwáísino.
mindáyave'a kwántámai-aimba kwésimatimune
Ísu siráiyé.

¹³ Ísu simátímatuwena séna maankwántamáí-
áimbó simátimunda íma isáiyankakemba
pó'a ó'on-o'on-kwantamai-aimbo sendá íma
ísanááowe. ¹⁴ mináínkóná ááimba súnda
ísáaro. moóráwaimo ánáyumbo tu'maráinten-

umai Áánútun-aii simátímísana ¹⁵ évakar-
anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá
kúmísasa Áánútun-aii ísáawana Sáátáánigo téna
tirumpinkémbá maimái úwoiva'a kwétiyuwaiye.

¹⁶ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba
kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa avekáán-
umai Áánútun-aii isésa aamoí ombánivo ¹⁷ íma
tirumpimbá táto'mai kawe'á owasá Áánútun-
aiiyavai umbai-yántáárí'a umátinkaantavai
Áánútun-aii ivátukaawe. ¹⁸ évakar-anayumbo

karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá
kúmísasa Áánútun-aii ísáámbanivo ¹⁹ marapár-
úmbái-yántáátávái imáyáa úmae naaésa óísan-
imayaa úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a
mayánáe kwésimae naaésa mirán-imáyááo
Áánútun-aii káátasuweisasa íma Áánútuna

mayái kwémayaawe. ²⁰ évakar-anayumbo kawe'-márávimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

oómbá kúrakain-kwasai.

Áríku 8:16-18

²¹ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma aasípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá kwémaraawe. ²² mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ²³ kwéisaawai ísámai kawe'á oró. ²⁴ tímén-umai Áánútu miráumai tíména moórágwara'a timíníye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró. ²⁵ Áánútun-aaimo ísámaimo kawe'ó kwéowai Áánútu túwaa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísámaimo kawe'ó kwéowai tirumpinkémbá maimayáinana íma kwéniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró Ísu siráíye.

ánáyumba tukáisana arambá iyáin-kwasai.

²⁶ Ísu simátiména séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-íye. moóráwai ánáyumba tu'maréna ²⁷ íma áwa'naa ena kwaéna iraréna kwéisana ánáyumba kweyááríka'a kwéanon-íye. ²⁸ maragómá ánáyunkomba áwa'naa isaná áruma kwíkéna

anón-umai arambá iréna ²⁹ ávuma kaisaná áká'nanaaon-kanaa tisasá áká'mai kwénaawe Ísu siráíye.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-35, Árúku 13:18-19

³⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba nóinkara kwégawaaoyompo maarán-áimbá simátíména'a isánaáowe.

³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-íye. sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáigó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba maravímbá u'makáawana mimpínkémbá kwíkéna ³² anón-taima anón-éna amaimá anón-amaima móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaíye Ísu siráíye.

³³⁻³⁴ Ísu kwaásiyomba aaí simátimenae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aíne su'mai simátimuwasá taaímbai súntemba móisaiyuwowana mináyáírakémbá simátimuwasá móisowana miráumai simátiména ánivo kwená kwayó-kwaási kwesé máyonka'a mináínkóná ááimba simátíma'mae iráíye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Árúku 8:22-25

³⁵ mitáwai enónka'a Ísu kwená kwaásiyavena séna nonkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwasa ³⁶ ó'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba ái'maesá nompí-sípívímbá usáatesa kuwasá évaka'-nompí-sipigwara'a kumbá ³⁷⁻³⁸ Ísu misipígó ayááivá'á aú-nkwaigurówana anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívímbá

ógwitowasa kunávekunavo sésa inkaisésa Ísumba
koaúsesa sésa anóndakoo kesí imáyáa íma inatá
puwúnavaíya súwa'naa uwo suwaná ³⁹ usásinena
asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena
maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe
maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ⁴⁰ Ísu
simátimena séna nóintavaiya kwéinkaiseo.
kentáv'e'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá
kwéseo súwana ⁴¹ táá'a kówasa keáímbá sésa
nóran-kwaasiya énáwa úndáoe nonkóe kwenáái
kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa
siráawe.

5

*taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-
kwasai.*

Mátíyu 8:28-34, Árúku 8:26-39

¹ simásuwesa mindómpí-sípívímbá kumbá
Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana
Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa
mimbárává'á kumbá ²⁻⁴ Ísu mindómpí-
sípívínkémbá mimbárává'á ásávowana moóráwai
taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-kwaasigo
utamátínkó-muri-aiva'a máyomba Ísunopa'a
tirái. minkwáási kárár-umankontemba taráka-
yaraka úwaima póna íma kwaási mészayavai íma
kárár-umankowana ména ⁵ enómba irarómba
omáka'a utamátínkó-muri-aiva'a kwénaaena
kwáá'a kwétena óntandei kwenáúra'a kwétena
⁶⁻⁸ nénkakemba Ísumba awánéna isaaiséna Ísun-
aóká'á taména kwená imáyáa éna áwí'a mósá

marówana Ísu minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwánkóntávéna séna emá taraváá-kwámbá ómpo minkwáásígómbá auwé kóao súwana anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo Áánútuntavai ísámai sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana

⁹ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana sáwíva'a máyaumpo kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ¹⁰⁻¹³ omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa ó'opa'a íma si'maraaó. mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóíyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómba putásowasa ¹⁴ póíra'o tavíkówai úmba awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpá'o máyón-kwaasi mósimatim-besimati uwasá isésa koawánanae sésa kumbá ¹⁵ Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwántómbó arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátóí úmarena kawé'á umái máyowasa koawánésa táátavai uwasá ¹⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawé'ó umánkowasamo awánon-aine póígomo ún-aine simátímúwasa ¹⁷ isésa Ísuntavesa sésa maambárává'á ivá siyuwéya kóao suwaná ¹⁸ nompí-sípívímbá usámaaisowana taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ¹⁹ ímanivo ená naaópa'a kuré Ísoigomo arumbó umánkenamo kawé'ó umánkáin-aimba

enamááraawi kosimátimiyo súwana ²⁰ Tékáporisi-ayampa'a mindáoopata Ísumo umánkon-aimba simátíma'maena kúwasa amápa-kwaasi sáwívar-imayaa uráawe.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Árúku 8:40-56

²¹ Ísu Káríri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba moórágwara'a kwaaúnkón-awampa'a máyówasa sáwíva-kwaasi torupowaná ²² moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai áwí'a Yáírasi téna Ísumba taawánéna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna ²³ asiramái séna kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóvéna kawe'á umái máino súwana ²⁴ Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná ²⁵ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininkogwara'a kwa'maéna kúmba kwembá naaeyámba kwéankowana sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisuwéna minái'á íma érankowasa ²⁶ sáwíva-sontaa-kwaasi áwa'naa uwaná óisamba tíma'mai ánásasuwowana minái'á íma érankomba anón-ai'a umágúwana ²⁷⁻²⁸ minínínkómá Ísumo kawe'ó umátínkaron-aimba iséna séna Ísuna unáánkwátóira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye séna sáwíva-kwaasimo kwa'maé kumpímbá minínínkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóira'a tátorowana ²⁹ mindááéyánkoma érankowana imáyáama éna asóvasinkaiye súwana ³⁰ Ísu imáyáama éna séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawe'á umánkáiye séna kwántámai

tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó súwasa ³¹ kwená kwayó-kwáási Ísumba simámesa sésa úwé sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa íyómpimba tátokaavo nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó nóra séwa kwéseno suwaná ³² tátokaiwaintavena mógara'megara úwana ³³ minínínkó imáyáa éna séna asóvasinkaiye súwana ayántámhá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna asóvamankon-aimba simámuwana ³⁴ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íniwaiman-iyé séndá póna áí'a éránkáivo kawé'á umái kwaaó Ísu siráiyé.

³⁵ Ísu mináímbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndatavai ténava simámiyo suwaná ³⁶ Ísu mináímbá iséna ivátuwéna Yáírasintavena séna mináíntávái íma áákar-aaka'a éma kentávái isámai kuwo séna ³⁷ kwa'maésamo kun-kwáásiyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaante Yémésinte kwenáváko áwí'a Yóninte tí'maena kúmba ³⁸ sáwíva-kwaasi mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaúmpa'a torupamáí mésa anón-ivi'a kwétowana Ísu iséna ³⁹ naaúmpa'a usávé'mai iyéna séna íma ivi'á taaró. minárásí íma pukáivo úwoi aúma kwaiguráiyé súwasa ⁴⁰ Ísun-awírái suwaná tí'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowana minárásígó anóvowiye kwená kwayó-kwáásiráúm tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna ⁴¹ ayáánka'a tátorena kwenááivinkemba simámena séna tarita kumi mirámó súmba kwántámai séna inaamarúgóo usásinaao súwana ⁴² usásinkwéna sísamaivakemba

kae'á kumbaimái-ima maisukáin-inaamaruma usásinowasa awánésa táátavesa uwaná ⁴³ Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátíméro séna minárásigómbá toómbá áméro siráíye.

6

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.

Mátíyu 13:53-58, Árúku 4:16-30

¹ minkákémbá Ísu kwenamáápa'a kwéena kwená kwayó-kwáásíyé kumbá ² Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á iyéna aai simátimuwasa sáwíva-kwaasi isésa táátavai ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámisana kawé'-máyaí ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ³ kwentáámó awánáúnda taaineí évaka-tantaa'o kwéiwaiman-íye. Máríyaa áánimba éna Yémési Yósisí Yútási Sáímoni tuwaaómán-íye. kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináimbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana ⁴ Ísu simátimena séna Áánútun-aai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-íye sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráíye.

⁵ kesáámó úndanten-kwaasima éna íma súwa'naa íníye suntávéna ímo awánom-bayai

moórá-mora-mayaiye su'mai mairáíye. moórá-mora ti'o ún-kwaasi tine'á ayáándeí tátorena asóvamatinkena ⁶ kwenamáápaken-kwaasi sésa íma súwa'naa íníye sun-áíntávéna imáyáa uwááena naaó'-nao'a Áánútun-aai simátímapa'a kuráíye.

Ísu kwená kwaási mayáírá'á ti'mákain-kwasai.

Mátíyu 10:5-15, Árúku 9:1-6

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména séna kaesé umásuwe'a nááóro séna ⁸ asiramái simátimena séna aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. toómbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. tááúmba vaimaé'a ⁹ tísamai-anaamba kwimaé'a moórá-mora-umai unáánkwtóí timantenká umái kuvé'mae'a koró. ¹⁰ Áánútun-aai simátimena aontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹¹ moórá-naopa'o kwíyambo naambó ímo tímésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ¹² kwená kwayó-kwáásí isésa naaó'-nao'a kwénaesa kosimátimesa sésa sáwí-imayaa tínaaemba umáme'a Áánútumpa'a teró sésa ¹³ taraváá-kwántómbá kwaási tirumpinkémbá komaitiyuwésa ti'o ún-kwaasi

taaéraampinken-domba atínkáva'a kuwasá
asóvamatinkava'a kuráawe.

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.

Mátíyu 14:1-12, Árúku 3:19-20, 9:7-9

¹⁴ Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-ḱawaanako áwí'a Éróti mináimbá ísarai. Ísuntavesa évakarawai sésa Yóni nombó pétinkaraiwai pukáimpinkemba usásinkena póna kwempímbá asirayámbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye suwasá ¹⁵ évakarawai sésa kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóv'á Áánútun-aai simátímakowairaamba máyáiye suwaná ¹⁶ Éróti iséna séna kwemá Yóni nombó pétinkaraiwaimaniye. kemá simátinkaunasa Yóni anumarambá arátúwááwana pukáisana usásinankaisana máyáiye Éróti siráiyé.

¹⁷⁻¹⁹ ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áumbakaawa mayááne simásima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándávimba máánkarowana Erotíyasima Yóni ááiyavena aaisambá séna inkamónáe súwana ²⁰ Éróti séna ímaniye séna Yóni kawer-ímáyáágwárá-kwáásí úntavena Éróti kwenáároi inkaiséna kwenká'á tavíkéna Erotíyasima inkámívo séna kwenká'á tavíkéna kwenááima ísámai kaumbo-ḱáér-imayaa umánkena aasiyaasí koísaraiye. ²¹ ánivo naaémba Erotíyasina kanaamá túmba Éróti anón-tanomba

kaumái kwená kawáá-kwaasi ááipin-anon-kwaasi Káriri-ayampaken-anon-kwaasi tímúwasa nowaná ²² Erotiyási ayáámúnko téna araimá marówasa Érótiye toómbá naráan-kwaasiye aamoí umánkówana Éróti minárásígóntávéna séna nóintantaatavena ankáíya simásímína'a áméno séna ²³ árai'a súnda pó'a sísaina'a áméno. kesí maramó arááímo táíndamo e sísaina'a tasá-áméno súwana ²⁴ anówamba koáisaa ena séna nóintantaara komayánaumno súwana Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá koáisaa-e mayaaó súwana ²⁵ avekáán-úwana Érótinopa'a téna taáisaa ena séna ívé'a Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ²⁶ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áimbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwará'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ²⁷ i-kwáási moórá ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ²⁸ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ²⁹ Yónina kwayó-kwáási iséna anómba komaimái utamánkaraawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinankaisana máyáíye Éróti siráíye.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

³⁰ Ísumo mayáírá'ó ti'mákain-kwaasi mimbáyái maisuwésa Ísunopa'a tésa amápa'-mayaimo máyón-aimba aaimó sun-áimbá simámúwasa

31 Ísunopa'a sáwíva-kwaasi kuré ire untávésa toómbá íma kawé'á umái nowaná mindáyavena kwená kwayó-kwáásíyávéná séna kwaásimo ímo máyaiyapata kométa agándaano súwasa 32 nompí-sípívimbá usámaaisesa kwaásimo ímo máyáapataawe sésa kuwasá 33 sáwíva-kwaasi tuwánésa aúyésa naaó'-naokemba marapá'á kóyo uwasá Ísun-iyai nompí-sípívimbá kumbá 34 marapá'á ásávena misáwívá-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena sipisípi-poi-ayuraamba miwítí kawáá íma máyówasa kewé su'mai máyóntavena Ísu arumbá umátinkena ayáátáár-aai kwésimatimuwasá 35 enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a 36 ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesá toómbá meéyámbáráaro suwaná 37 Ísu simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya tímúsina. óntamba íma kwáyáye suwaná 38 nóraumai-tona káyáya koawánaaro súwasa koawánésa tésa sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwára'á kwáyáye suwaná 39 Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéná séna inkwima'mái mará'á máéro súwasa 40 moóráva'a 50 kwaasi máúwasa moóráva'a 100 kwaasi máúwasa miráumai-kwaasi kwimakówana 41 Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwára'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa noyáá'a topán-topan-umai tímúwasa misáwívá-

kwáásí tímúwasa ⁴²⁻⁴⁴ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

*Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:15-21*

⁴⁵ áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a Pétésáitava'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ⁴⁶ misáwívá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana ⁴⁷ no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá marapá'á máyowasa kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avóvomayaapa'a máyówana maramá nénka'a kwáyowana ⁴⁸ Ísu awánómba anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa nombó tuwíntámaesamo kun-támayo'a nonkó tavímayowasa íma kumbá irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a téna táyaaitaguwasa ⁴⁹⁻⁵⁰ awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne séna ⁵¹ nompí-sípívimbá usámaaisena kwegwára'á umáyowana anón-undaoma maivaiyówasa táátavesa ávááraumai uwaná ⁵² íma táákoma kawé'á umái méra.

sáwíyan-tompinkembo sáwíva-kwaasi taaín-timuwasamo nowáíná ááimba íma táákoma kawe'á umái méraawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Mátíyu 14:34-36

⁵³ táátavesa ávááraumai ésa kwaaúnkóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá non-awámpá'á nompí-sípí ándáneí avíkwímaresa ⁵⁴ marapátá ásávowasa mimbápákén-kwáási Ísumba aúyésa ⁵⁵ naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi kúkutaavimba tí'maesa tóyo uwaná ⁵⁶ Ísu kító'-nao'a anón-dao'a kwaivá kwénaauwasa tí'o úwai tí'mai maruká'á marésa sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraíyana tí'a étinkainkwae suwasá tátórówana tí'a étinkaraiye.

7

tíkwá'nái áamáamba siráan-kwasai.

Mátíyu 15:1-9

¹ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa ² tuwánomba Ísuna kwayó-kwáási évaka'a tiyáamba íma sese un-tiyáándéi toómbá kwénowasa ³ Yútaa-kwaasi áamáán-kawaa-kwaasiye úwoi-kwaasiye tíkwá'nái áamáamba kwáróntavesa tiyáamba sese umásukesa toómbá nésa ⁴ máákétirakemba naaópa'a iyésa tiyáamba sese umásukesa toómbá nésa tíkwá'nái áamáamba ó'on-o'on-amaamba kwarésa tááve'a nonánámá anavéúmbá sese uráawe. ⁵ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Ísunka'a

torupésa sésa ená kwayó-kwáásí nóra isasá
 kentáá síkwá'nái áamáamba íma kwarésa tiyáamba
 íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ⁶ Ísu
 séna kaumbo-kaér-ainkwara-kwaasin-owe.
 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a
 Áísáya keinárawatavena árair-aimba siráimba
 agaimaréna séna Áánútu séna

maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa
 kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáie.
⁷ kwaásiti áamáamba simái paárombanivo
 Áánútuna áamáamban-iye kampa'á sembá
 miraráán-umai kesí imáyáa kampar-
 ímáayáa mósá kwémaraawe

Áánútu siráimba aúváivimba agaimakáie.
⁸ Áánútuna áamáamba tuwé'a tíkwá'nái áamáamba
 kwétoraawe. ⁹ Áánútun-aai kwétuwaantavai
 miwá anondá kentááiyavai aamoí kwéowe.
¹⁰ naaóvá'á Mósesi séna kentinóvowi túwí'a
 anómba oró. ánivo anóvowimo sáwíkaambo
 simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye
 Mósesi siráivo ¹¹ keinárawa'o siráamba moóráwai
 anóvowiyavena simátimena séna moórá-
 yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-
 umai timénaumne siréna ¹² anóvowima íma
 kwétuwa'naa-iye. mirámó ontávái kanaán-iye
 kwésewe. ¹³ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-
 aai tuwé'a kentíkwá'nái áamáamba kwégware'a
 kentáái kwésimatimewe. miraráání'a kwéowe Ísu
 siráie.

*kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona
 kwaasái.*

Mátíyu 15:10-20

14 Ísu mináímbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawe'á oró. 15 máápaken-tantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áínkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. [16 kwéisaawai ísámai kawe'á oró] Ísu siráiyé.

17 Ísu simásuwena minkwaásiyómbá mátiyuwena naaúmpa'a umáyowasa kwená kwayó-kwaási sésa mináínkóná ááimba simásimiyo suwaná 18 Ísu séna kenkwará'á íma tááko pééi kwéisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawe'á uráawe. máápaken-tantaa'o naawái kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye. 19 mindá íma imáyáa kunkwaéna tindáámpa'a kunáyúsúgwinivo 20 aaimó kwéseмба tirumpinkén-ímáyááó éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. 21 tirumpin-ímáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa 22 túran-anda ésa mirá-mira-sawí'a ésa kampar-áímbá sésa aosaambá kwimaé naaésa kawe'-máyáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tivókari'a ésa uwo'aorí'a ésa 23 mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááó kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé. ánivo Ísumo kwemó siráimba amápa-tomba kawe'á umái kwénaawe siráiyé.

*Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mátíyu 15:21-28*

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táya-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba moórá-naumpa'a uména séna kemó tamaúnda íma simátíméro súwasa áńivo évaka-kwaasi tamáún-aimba ísówana ²⁵ moórá-ininko ayáámúnko arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana minínínkó Ísumo tamáún-aimba iséna avekáán-umai kwenópa'a iyéna mara'á kumbaéna ²⁶ kwemá íma Yútaa-inimba póna Síriyaa-marava'a Vínisiyaa-naopaken-ininko Ísunopa'a iyéna mara'á kumbaéna asiramái séna kesiyáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayauwaaó súwana ²⁷ Ísu simámena séna aiva'á iyámpói toómbá timénaumne. iyámpóiti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo ²⁸ minínínkó séna anóndako árai'a sémpo iyámpóiti toón-ayai iyánkó tamandáníye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iyé sinaná kanaán-ína súwa'naa ínáyone súwana ²⁹ Ísu séna kawer-áimbá séndayavai enayáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayáúkaumpo ená naaópa'a kwaaó súwana ³⁰ kwená naaópa'a kwéna koawánómba taraváá-kwámbá kóúrowana ayáámúnko kawé'á umái tuvaiká'á méraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.

31 Ísu Táýaa-naopar-ayampakemba Sáítóni-naopar-ayampa'a táúkúmaena Tékáporisi-ayampa'a táúkúmaena Káríri-nonkwaampa'a kúmba 32 évakarawai aívó'na'a áí'maesa tésa sésa enayáándeí táto'mai asóvamankaa suwaná 33 kwaásivinkemba áí'mai kweyááva'a ankéna ayáánánánei áápimba maréna awirááíma kwi'maréna amáávíra'a tátorena 34 kwíyómpa'a karákéna sirumbá kwéiye séna kwenáávinkemba séna epaata mináímbá kwántámai séna áá'o kaúnímba intíyuwaumne súwana 35 áá'a kawe'á úwana amáávíma etóyóí úwana aái kawe'á umái súwana 36 Ísu asiramái séna íma simátíméro súwasa íma isónkakemba simátímapa'a kuwasá 37 isówana ávááraumai táá'a kówasa sésa amápa-tantaa'a kawe'á unté kwéiyena táá'o kaúnín-kwaasi kawe'á kwéumatinkena aaimó ímo kawe'ó umáímo sen-kwáási kawe'á kwéumatinkaiye siráawe.

8

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 15:32-39

1 moórá-tawai sáwíva-kwaasi torupowaná miwítí toómbá ánásowana Ísu kwená kwayó-kwáási tááyowasa tuwaná 2 séna kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. 3 ti'maráanasa kentí naaó'-nao'a kónááombanivo némpaken-kwaasi aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainivo súwasa 4 kwená kwayó-kwáási sésa kavóná-marava'an-ivo náákakenta toómbá maimáíya tíménaumno suwaná 5 tísaa ena

séna nóraumai-tona kwáyáiyó súwasa avakaeté kwáyáiyé suwaná ⁶ minkwáásíyóntávéna séna mara'á máéro séna avakaeté-tomba maisokéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásirá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwana ⁷ kaumbo-káé'-noyaa'a kwáyowana Ísu maisokéna Áánútuntavena súwi séna kwená kwayó-kwáásirá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwasa ⁸⁻⁹ nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ¹⁰ Ísu misáwívá-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisesa Táómánúta-ayampa'a kuráawe.

*ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.
Mátíyu 16:1-4, Árúku 12:54-56*

¹¹ mivá'á Ísu máyowasa áamáan-kawaa-kwaasi sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹² Ísu arumbá umbaí kwétopakemba séna ívé'o máyáan-kwaasi nóra séra ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano kwéseo. árai'a simátime'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi íma agaráátinkanaumne séna ¹³ ivátiyuwena nompí-sípívimbá usámaaisena nonkwaaúnkóná menávápá'á kuráiyé.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi oró siráin-kwasai.

Mátíyu 16:5-12

¹⁴ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá kwená kwaási péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná kimbora-tomba nompí-sípívimbá kwáyowana ¹⁵ Ísu áamáán-kawaa-kwaasiye Érótiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáásí simátimena séna intóráín-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá áamáán-kawaa-kwaasiye Érótiye miwí tááiyavai kentúra'a kárákwimai máéro súwasa ¹⁶ keáímbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma makáunanaya mirá kwésiye suwaná ¹⁷ Ísu keáímbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiye-aimba kwéseo. kanaán-umai toómbá timénaunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko pééi kwésiye. kentí imáyáagoma kentirunkómá usisi'ándaisa'a kwéowe. ¹⁸ túramba kwáyáimbanivo íma awánamai kawe'á kwéowe. táá'a kwáyáimbanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. ¹⁹ éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráaamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaaó séna tísaa úwasa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampinta ógwitaraumne suwaná ²⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráaamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaaó séna tísaa úwasa avakaeté-

unampinta ógwitaraumne suwaná ²¹ Ísu séna nóra éra íma táako péei sisa'a ísaraao Ísu siráiyé.

Ísu aúramba kavíkwaimba asóvamankarain-kwasai.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Pétésáítaa-naopa'a kumbá évakarawai aúramba kavíkwaimba áí'maesa Ísunopa'a tésa sésa tátó'mai asóvamankaa suwaná ²³ Ísu ayáánka'a tátorena áí'maena mindáókona ayááivá'á kwéna aúrampimba awirááima kwirankéna aúranka'a tátorena séna ára kwéawanaano súwana ²⁴ awánéna séna kwéawanaumne. taairaán-kwáási marapá'á kwénaaowa'a kwéawanaumne súwana ²⁵ moórágwara'a Ísu aúranka'a tátorena kawé'a umáńkowana aúramba kararéna kawé'a umái kwéawanowana ²⁶ Ísu séna mindáópa'a kónavo ená naaópa'a tayauweré kwaaó siráiyé.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-20, Árúku 9:18-21

²⁷ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba aampa'á kwéguwana kwená kwaási tísaa ena séna kentávái amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ²⁸ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaadawai óne sewasá évakarawai sésa naaóváy'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóváy'á Áánútun-aai simátímakaawaivinkemba moórawai óne kwésewe suwaná ²⁹ Ísu séna keinárawa'a kentávái nóran-kwaasiye kwéseo súwana Sáimoni Pítaa séna

Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana ³⁰ mináímbá íma simátíméro Ísu asiramái siráíye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:21-28, Árúku 9:22-27

³¹ Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáásí simátimena séna sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sen-kwáásiyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai ánásaina'a púwóndavinkemba usásinanaumne séna ³² miráumai avora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena kweyááva'a máankena séna mirán-áímbá sénavo súwana ³³ Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásí tuwánéna Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóaa. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwéseene Ísu siráíye.

³⁴ Ísu mináímbá simásuwena kwaásiyonte kwená kwayó-kwáásiyé tááyena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááimo táíndayantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima sùgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaimba umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ³⁵ tirááimo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávái ísámai Áánútu áséi-aintavai ísámai tirááimo táíndayantaa'o tuwésa puwésa aúnái'a umái maí'maí'a ónááowe. ³⁶ marapákémbá amápa-tantaa'a kwémaesa puwíyambo éna mintántáákó íma

túwa'naa íníye. ³⁷ puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondáí'a umásuwesa ókwara'a ayáátááka'a ménaaowe. ³⁸ ívé'a Áánútuntavesa íma imáyáa ésa máyáanka'a kenkwára kesááigwara'o tigeemó umásínkáamba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmónnda miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmónnda miwí sigaemá umátinkanaumne.

9

¹ árai'a simátime'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená asirayándéí kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráíye.

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mátíyu 17:1-13, Árúku 9:28-36

² Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-
no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte Yóninte
tí'maena anón-omapa'a iyúmba miwíyé su'mai
umésa miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma
auvúwana ³ kwená unáánkwátóira'a ságayamba
kwaéna kwayání'a kéna aaváúmó usénamo
intembá mirá úwasa ⁴ awánomba kae-kwáásiráí
kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a
Íráiyaae Mósesiye Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai
Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁵ Pítaa Ísuntavena
séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawé'a
imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya
moórá endéi éta moórá Mósesindei éta moórá

Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe súwana
6 ávááraumai táá'a kówana nóin-aina'i síníyena
póna mirán-aimba Pítaa siráíye.

7 mirá kwésunka'a ainánkó kuména
káátaguwana mináínámpínkémbá aaigówé su'mai
séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa
kwéune. kwenáái ísáaro súwasa 8 kwená
kwayó'nárau awánomba mindárai kwíyómpa'a
íyúwana Ísuwe su'mai méraiye.

9 máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu
asiramái simátiména séna awánaamba
íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a
kumpaáruraundawai púwóndavinkemba
usásinaandara'a awánaamba kanaará'á
simátíma'mae íyóro súwasa 10 isésa íma
simátimesa mináímbá úwoi tátoresá keáímbá
sésa púwóndavinkemba usásinanaumne simbá
nóran-aina'iyo keáímbá siráawe.

11 keáímbá sésa Ísuntavesa áísaa esa sésa
ámáamba sen-kwáási sésa Íráiyaa aiva'á
paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-
kwaasiya amu'makáundawaiya naaémba
paáriniyemo sembá nóra sésa mináímbá kwéseo
suwaná 12 Ísu séna aiva'á Íráiyaa paaréna
to'mayaa íníye-aimba árair-aimban-íye. moórá-
aimba kwaási úranda'a kumpaárurawaintavena
agaimaréna séna kwembá áí'a índai'a
umánkesa tínaaemba umánkanaaowe agaimaréna
siráíye. 13 simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a
tiráíye. agaimaróntemba umái kwembá
sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkaraawe.
mirán-áímbá kwentávái agaimaróntemba kemá

kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintavai agaimakáawe Ísu siráiyé.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Árúku 9:37-43

¹⁴ Ísu simásuwena omápakemba kúmúmba kwená kwayó-kwáásítópa'a kúmúwasa sáwíva-kwaasi torupésa áamáamba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó-kwáásíyé asirayán-áímpákémbá sésa ¹⁵ Ísu túntavesa ivátuwesa paruvará umánkówana ¹⁶ Ísu séna nóintavai asirayán-áímbá kwéseo séna tísaa úwana ¹⁷ minkwáásíyómpínkémbá moóráwai séna anóndakoo kesáanimba áí'mae'a túne. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísana íma aai kwésisana ¹⁸ mintáraváá-kwánkó táto'mai amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápísimagwisana mirá úmaena kwéiyisa'a ená kwayó-kwáásíyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayaúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena séna ánivo enáanimba áí'mae tiyó súwasa ²⁰ áí'maesa tuwaná mintáraváá-kwánkó Ísumba awánéna miníyámpói améntáyuwowana tanaambá véna kwárere'a éna aigareó monkáánúwana ²¹ Ísu avowántávéna séna nósatawai ánkariyo súwana umaranka'á ánkariye. ²² tuvuwíndayavena póna sáwívaka'a améntámai irá káúvóra'na éna améntámai nompímbá túwáara'na kwéiye. emó

kanaamó e arumbá maisinkéya súwa'naa uwo súwana ²³ Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'naa uwo kwésono. Áánútumpa'a agevamái máyaawai amápa-tantaa'a kanaará'á ónááowe súwana ²⁴ miniyámpóígó avowámá avekáán-umai anónka'a séna kemá Áánútumpa'a agevamái máyaundanivo kemá Áánútuntavai íma asiramái kwémaunda-yantaa'a súwa'naa uwo súwana ²⁵ Ísu awánóm̃ba sáwíva-kwaasi sisipáá uwaná taraváá-kwántávéna séna aívó-taravaa-kwankoo auwé kóaaó. íma koyauwérénda áka'a kóaaó súwana ²⁶ kwáá'a téna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá vówana arumpinkémbá kóúwana miniyámpói púwóra'na umai máyowasa évakarawai sésa á'a púwíye suwaná ²⁷ Ísu ayáánkwanda táto'mai usásinakowana koku'á méraiye.

²⁸ koku'á máyowana Ísu naaúmpa'a umáyowasa Ísumo kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí umésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁹ námúñaa kwésem̃ba pó'a miráumai mirán-táraváá-kwámbá mayauwánááovo ó'on-tantaa'neimo é'a íma kanaán-umai mayauwánááowe Ísu siráíye.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Árúku 9:43-45

³⁰⁻³¹ Ísu simásuwena tuwéna Káríri-ayampa'a aampa'á kwégwena sáwíva-kwaasi torupaavó séna kesí kwayó-kwáásíyé su'mai aaí simátimenae séna aampa'á kwégwena séna

kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba
 ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwé'a
 kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne súwasa
³² kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa áísaa
 ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaítaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Árúku 9:46-48

³³ íma áísaa esa Kápénéamu-naopa'a kumbá
 naaúmpa'a umáúwana Ísu tísaa ena séna
 aampa'á kwéte'a nóin-aina siráao súwasa
³⁴ aampa'á kwégwesa sésa kentáávínkémbá
 nááwa kwéusayaaítaiyo sésa iséise úmae
 kwégwesa pósa íma aaí suwaná ³⁵ Ísu mara'-
 maéna kwená kwaási sísamaivakemba kae'á
 kumbaimái-kwaasiyavena séna maísáaro.
 usáyaaítanae síyawai tínaaeni'a ésa amáparawaiti
 kwayó'á máráaro simásuwena ³⁶ moórá-iyampoi
 áí'mai avumpimbá usásinankena taparéna
 simátimena séna ³⁷ kentávái imáyáa kwéesa
 iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe.
 súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba
 kwéawa'naa-owe Ísu siráíye.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Árúku 9:49-50

³⁸ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo
 moóráwai kwénaaena taraváá-kwántóntávéna
 séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavai auwé kóao
 simátímapa'a kwégwisasa mintarávavá-kwámbá
 kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-
 kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoa siráumne
 Yóni súwana ³⁹ Ísu séna íma tuvínankaaro. ímo
 awánaam-bayaimo máyáawai úwoi kesúwí'a íma

sáwí'a simásinkanaaowe. ⁴⁰ kentáásí mayáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naa-owe. ⁴¹ árqí'a simátime'a sé'a keinárawa'a tuwánésa sésa Ísu Káráisitina kwaási ombá pó'a túwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá timíyawaima Áánútu kawe'-méyámbá timíníye Ísu siráíye.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-9, Árúku 17:1-2

⁴² Ísu mináímbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááiyavaimo áraire sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavaimo áraire kwésewaima kampar-áímbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawai sáwí-meyamba anómba timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwáawasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-íye. ⁴³⁻⁴⁴ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaikai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-íye. ⁴⁵⁻⁴⁶ tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tisamaima arátúwáaro. kae-tísamáímó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaikai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-íye. ⁴⁷ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímo awáné'o é'a sáwí-marupa'o

iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-
iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba Áánútu
kwená kwaási kawááipa'a máyáamba mindá
kawe'an-iye. ⁴⁸ iramó kwégaipa'a marinkómó éna
kwaíkwai'a kwéinana iramó éna íma pisináinda
kaíkai'a kwéiye Ísu siráiyé.

⁴⁹ Ísu simásuwena séna uwímó toónká'ó
úmárááwanamo kawé'ó intembá Áánútuma
kwaásira'a iramó kaintenkaán-umai maráínasa
kawé'á umái ménaaowe. ⁵⁰ uwímá kawé-
tántáá'á imbánivo anómba ánásaisana
ayáántamba kwáyáimbanivo ó'a uwímó kái'a íma
úmaranaaowe. uwígómó áséimo intenkáámbá
kwée'a paru umái ménaaowe Ísu siráiyé.

10

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:1-12, Árúku 16:18

¹ Ísu minká'á tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-
nonkona menávápá'á komáyowasa moórágwara'a
sáwíva-kwaasi torupowaná ké'naamba aai
kwésimatimuwasa ² amáán-kawaa-kwaasi sésa
sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa
sésa moórá-kwaasigo awainínkómbá kanaarará
auwáníyo. mirámó énamo éna amáán-aimba
karáni. íya karáníyo suwaná ³ naaóvá'á
Mósesi nóra-amaana simátimakaiyo séna
tísaa úwasa ⁴ miwí sésa Mósesi maará séna
moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaíndawai
aúváivimba agaimaréna séna kesuwainímbá
ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráiyé
suwaná ⁵ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá

makáamba pása Áánútun-aaí íma ísóntavai mindáyavai Mósesi mináamáambá siráimbanivo
⁶ Áánútu kwíyómbe maramá taróruronka'a íma mirá siráivo Áánútu aaraigwára kwaaigwára'á taróruraye. ⁷ miráumai taróruraintavai tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai
⁸ mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe. mindáyavai awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbá ésa mimbórái'a kwéowe ⁹ Áánútu aarai-kwaaí moórái'a umátínkaraintavai íma tasáero Ísu siráíye.

¹⁰ Ísu simásuwena naaúmpa'a umésa kwená kwayó-kwáási Ísumo sún-aintavesa áísaa uwaná ¹¹ séna moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. ¹² moórá-ininkomo awaikómbó auwénamo ó'onkwambo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Árúku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkainkwae sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna áwáá'a tiyéna séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miraráan-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁵ árai'a simátíme'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóíraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna

íma kawááiniye Ísu séna ¹⁶ miníyámpóiyómbá
tiránkena tine'á tátorena kawer-áímbá
simátímakaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Árúku 18:18-30

¹⁷ Ísu simátimena kwéguwana moóráwai
isaaiséna Ísu anóndakoman-iye séna takívairena
séna kawe'ná'á óne. nóra umáíya aúnaí'a umái
kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁸ Ísu
séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwésono.
mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'á-
iye. ¹⁹ Áánútuna áamáamba á'a ísaraane.
minamáamba aúváivinkemba agaimaréna séna
kwaási tinkamiyasamo puwónááoni'a íma oró.
íma aarai-úmóyámbá oró. íma umóyámbá
máýáaro. íma kampar-áímbá simátínkáaro.
kwakarái-áímbá íma seró. kentinóvowi túwí'a
anómba oró siráíye súwana ²⁰ mindákó séna
minamáamba kesí iyámpóirakemba ísare'a
pó'a kawe'á úmae kwéiyune súwana ²¹ Ísu
awánéna aamoí éna séna kawe'á éma moórá-
yantaa'a íma kawe'á uráampo ená náaindaamba
ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo
makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá
Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e
kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá
iséna sáwíva'-naindaamba makóntavai kanagí'á
túmaena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a
kwéuwana kuráíye.

²³ kúwana Ísu kwanténa kwená kwayó-
kwáásiyávéna séna sáwívar-oisambo makén-

kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'a kwíyamba umbaí táníye súwana ²⁴ kwená kwayó-kwáási mináíntávái táá'a kówana kesí iyámpóiyono. óisan-imayaamo eémáyaiyawaimo Áánútumo kawááipa'o kwíyamba umbaí táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináímbá isésa táátavai ésa sésa umbaí taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáínéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiye súwana ²⁸ Pítaa séna isaaó. kentáási amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátime'a sé'a kentávái imáyaa ésa Áánútuna áséi-aimba kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa tuwaaísái-i'a ésa tímánaa'maari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpói-i'a ésa naambá maramá mayánááomba miwívimbá umbai-yántáárí'a umátinkanaaombo ésa naaén-kanaa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maí'a ónááowe. ³¹ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tinaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tinaaenkewái

aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwíníntavai siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Árúku 18:31-34

³² Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwesa Ísu aiva'á kúwana kwená kwayó-kwáási táá'a kówana tínaaembo kun-kwáásígwará'á táá'a kówana Ísu kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena kwempá'ó tínín-tantaakontavai mósimatimena ³³ séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sen-kwáásiyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa ³⁴ kanaáráa'a kwésinkesa tuwirááíma kwisinkésa súwíruku'a kwénesa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráíye.

Yémésiye Yóniye Ísumba áísaa urááyan-kwasai.

Mátíyu 20:20-28

³⁵ minkánáá Sépéti ááninkorasarai Yémésiye Yóniye Ísunopa'a tésarai sésarai anóndakoo áísaa oyaní'a umásinkaniyono suyaná ³⁶ nóintavai kwétinkainara umátinkanaumno súwasarai ³⁷ ená ságayam-barupa'o umaéma kenkáí usásisinke évarevar-akwampa'a sinkáníyone suyaná ³⁸ Ísu séna séyan-ainkona ááimba íma ísaraiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarará kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiyo.

sí'o índai'o umásinkanaaontemba kanaarará
 keinárai mirá umátinkanaaoo súwasaraj ³⁹ keirái
 kanaám-pókai mayáyauye suwaná Ísu séna
 árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba
 náyááoiye. sí'o índai'o umásinkanaaontemba
 keinárai mirá umátinkanaaovo ⁴⁰ kesí évareva-
 sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu
 kae'nárai umátínkaraimba póna usásintinkaniye
 súwasa ⁴¹ Ísuna kwayó-kwáási siyáánkainarawa'a
 mináimbá isésa Yémésinte Yóninte áwáá'a
 tiyúwana ⁴² Ísu tááyowasa tuwaná séna
 á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá
 usáyaaaitamai asirayán-áimbá simáti simati
 kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe.
⁴³ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma
 mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaaitanae
 síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe.
⁴⁴ keinárawapinkemba aivari'a ónáe síyawai
 amáparawaiti mayáíma túwa'naa oro.
⁴⁵ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai
 íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá
 kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne.
 sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayavai
 puwónaumne Ísu siráiyé.

*Ísu aúramba kavikówaimba kawe'á
 umánkarain-kwasai.*

Mátiyu 20:29-34, Árúku 18:35-43

⁴⁶ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Yéríko-noapa'a
 kumbá sáwíva-kwaasigwara'a mindáópa'a
 tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyási ááninko áwí'a
 Páátímiyasi aúramba kavikówai óntamba inaai
 simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai

súwasa ⁴⁷ évakarawai sésa Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná iséna anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwasa ⁴⁸ sáwívarawai áwáá'a aéesa sésa aaiseraaó suwaná mináimbá ivá kwétuwna ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwana ⁴⁹ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna ááyaaro súwasa aúrambo kavikówaimba ááyesa sésa enarunkó kawé'á íno. kwéaayaivo usásinaao suwaná ⁵⁰ a'marénamo máyon-ampaanta agwáimarena usásinena Ísun-aóká'á túwana ⁵¹ Ísu séna nóin-tantaara embó arááímo táinda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawé'á umásinkainkwae'a úne súwana ⁵² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-iyé sénda pó'a kawé'á umánkaumpo kwaaó súwana avekáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaaemba kwakáíye.

11

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-naor-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwasa minkáé'-náór-egwaa'a kwésa kwená kwayó-kwáási kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránankomo tuwánénamo nóra

óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a
 konasá áí'maesa koyauweránááowe siyé
 simámékaiyo súwasarai ⁴ kuyaná mimpóimá
 ontará'á ándáneí anumarampimbá kwímarowana
 máyowasarai koawánésarai minándá
 koiyatúwóyana ⁵ minká'á máyón-kwaasi sésa
 nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo
 suwasarái ⁶ Ísumo sún-aimba simátímúyasa
 kanaán-ivo mirá okaiyó suwasarái ⁷ áí'maesarai
 Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-
 únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba
 kwandaai uwí'marówana Ísu ayáá'maena
 kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye
 sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái
 évakarawai taayánáma ayáiresa aampa'á
 uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare
 mintááyánáravane augwétámai kwéguwasa
⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaaemba
 nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Ísóigo
 ai'maráísana kunkáiwaimba Ánútu kawé'á
 kwéumankaiye. ¹⁰ kentáá síkwá'ná Tévítimo
 kawáá-uraintemba miraráámbá íníye. kwenáwí'a
 mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná
¹¹ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúmba anóm-bono'-
 naumpa'a uména amápa-tantaa'a awánéna
 enónka'a kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba
 kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena Pétáni-naopa'a
 kuráiyé.

taaigóná kwaasái.
Mátíyu 21:18-19

12 Pétáni-naopa'a kogwáúmba usá aaváyaavimba mindáópa'a tuwésa aampa'á kumbá Ísumba ááima ankówana ¹³ moórá-taigo áwí'a víkima kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómba arambó iyái-kánáámó imo túmba íma iyéna ánáwe su'mai kwáyowana avakáá uwááena ¹⁴ mintáígóntávéna séna ená arambá íma iyáníyone. moórágwara'a kwaási ená arambá íma nánááowe súwasa kwená kwayó-kwáási mináímbá ísaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

15 Ísumo sún-aimba isésa Yérúsaremu-naopa'a kumbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavai imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ simátiména séna ókwara'a íma mono'-náúmpá'á mirán-tántáá'á maimaé'a iré kunke oro. ¹⁷ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesí naantavái sésa Áánútumpa'o námúnaamo sendámbá isasá ó'on-o'om-barapaken-kwaasi tésa námúnaa kwésewe agaimaréna siráíye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráíye.

18 Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé Ísuna áamáayu-aimba kwésesa sáwíva-kwaasimo Ísun-aaimo ísámae

kwéiyuntavai táátavai ésa Ísumba tuvuwónááon-
 amba kwéavakaa-uwaša ¹⁹ enónka'a Ísu kwená
 kwayó-kwáásiyé Yérúsaremu-naopa'a tuwésa
 kuráawe.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mátíyu 21:20-22

²⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kogwaésa
 usásinesa aampa'á kumbá víki-taima awánomba
 ánúka to'mai amápa'a móayankagurowana
²¹ Pítaa Ísumo sún-aimba ááka'a maréna séna
 awánaao. aaimó simámakaanda-taima á'a
 aáyánkagwiye súwana ²² Ísu séna Áánútunka'a
 aráápamai máéro. ²³ árai'a simátima'a sé'a
 maanómátáváimo sé'o iré mapámbai nompá'á
 kumuwómó síyawai ímo kaer-ímáyáámó tokésamo
 súndantemba árai'a íníye síyanamo éna árai'a
 mirá íníye. ²⁴ mindáyavai Áánútumpa'a
 námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatavai áísaa e'a
 sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa
 umásinkaiye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-
 iye. ²⁵ Áánútumpa'a námúnaa sembá sáwí'o
 umátínkaraamba anondá sáwí'a ónaumne-
 imayaa íma é'a ivátuwaaro. mirámó iyanamo
 éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'a sáwí'o
 kwéomba maitiyuwáníye. [²⁶ ánivo sáwí'o
 umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o
 ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai
 sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye] Ísu siráiyé.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Árúku 20:1-8

27 Ísu kwená kwayó-kwáásiyé ókwara'a Yérúsaremu-naopa'a kumbá anóm-bono'-naumpa'a kwénaauwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye áamáamba sun-kwáásiyé Ísunopa'a tésa 28 sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásiimiyo suwaná 29 Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísa on-áimbá simátimenaumne. 30 ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa 31 miwímá keáimbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyavai íma áraire siráao síníye. 32 kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavai sésa Áánútun-aai simásimakaiwai uráíye kwésemba pósa áwáá'a siyénaáowe mirá keáimbá sésa 33 Ísuntavesa sésa emó sísa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásiimiya'a nááwampinkena mairéra'i. asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráíye.

12

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Áríku 20:9-19

1 Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a

úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana
 anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba
 kígauva'o taviyí-námbá úmarena ayáátááka'a
 ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó
 taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba
 maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena
 ó'om-bapa'a komáyáísana ² arambó ávumo
 kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-
 aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'a
 ai'maráísana minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a
 tisasá ³ táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba
 íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana
⁴ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá
 minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai a'nómbá
 tuvámbai sáwí'a umánkówana kówisana
⁵ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana
 tisasá táto'mai tuvú'marááwana púwísana
 aanávómá moórá-mora-umai ti'maráintemba
 tewasá tínkamba tínkamba kwéowasa évaka'a
 púwówasa évaka'a tayauwéráawana ⁶ aanávómá
 kímborawai kwenááninkomba póna kwená
 imáyáama ámakaiwaima máyáimba ayáátááka'a
 imáyáa eémena kesááninkon-ai isánááowe séna
 ai'maráísana ⁷ tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai
 awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko
 kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú
 íma mayáínata kesáá mayánáe sésa ⁸ táto'mai
 tuvúwówana púwísasa maimái aaumépa'a
 tukáawe. ⁹ Ísu mináímbá simásuwená séna
 minkígáúgó aanávómá mirá íniye. téna kígaura'o
 taviyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-
 kwaasi kesí kígaura'a taviyéro síníye. ¹⁰ Áánútun-
 aai aúváívimba awánaraawe. maarán-áímbá
 agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa
sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno
minóntánkó ávonkaamba uráíye. ¹¹ mindá
Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a
uráíye kwésune

agaimaréna siráíye Ísu súwasa ¹² mono-káwáá-
kwáásí mináímbá isésa kentááyáváiyá siyé
sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-
kwaasiyavai táá'a kówasa ivátuwesa kuráawe.

táákísi-aintavai áísaa uráan-kwasai.

Mátíyu 22:15-22, Árúku 20:20-26

¹³ mono-káwáá-kwáásí kwésa Ísumba
áísaa íyana sáwí-aimbo sínasa aaivimbá
mayankánááontavai áamáán-kawaa-
kwaasivinkemba évakarawaiye Éróti
amááraawivinkemba évakarawaiye ti'márówasa
¹⁴ Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po
kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-
kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-
aimba íma séma Áánútuna aambó kwaráan-
aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne.
emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-
ontamba Áróamáni-kamaani-kwaasiya timénaum.
íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya
kentáásí áamáána araaisénaundaya'iyompo
¹⁵ timénaum. íya timénaumno suwaná Ísu miwí
tááma iséna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe
séna kentávái sáwí-aimbo síndawe sé'a kwéisisaa-
owe. moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro
súwasa ¹⁶ maimái máagaraarankowana séna
nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyó
súwasa miwí sésa Áróamáni-kamaani-kawaanako

óikaamba isaná áwí'a kwáyáye suwaná ¹⁷ Ísu séna Árómaani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aai siráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Árúku 20:27-40

¹⁸ suwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa sésa ¹⁹ anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráye. ²⁰ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²¹ kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa ²² avakaeté-kwaasi putásaawana minínimbá naaémba pukáye simásuwesa ²³ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna nááwa mayáníyo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútun-aai aúváívimba agaimakón-aimba íma kawe'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ²⁵ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'á

miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaai íma
 mayáiyasa ónááowe. ²⁶ kwaási pukémpinkemba
 usásinaaomba Mósesi mináintávái agaimakáiyé.
 aúváivimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá
 kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáivínkémbá
 Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne.
 enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone
 miwítí Áánútu úne siráiyé. Áánútu mináimbá
 siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa
 utamántínkaraambanivo ²⁷ mináimbá siráimba
 pósa miwí úwoi máyáawe. ánívo kentááima
 sáwísawaa-aimba siráawe Ísu siráiyé.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mátíyu 22:34-40

²⁸ súwana amáámba sún-kwaasigo ména
 amápa-kwaasimo sumbá iséna Ísuna
 usáyaaítamai-kwasai iséna Ísumba áísaa ena séna
 Áánútuna amáámpinkemba nóran-amaana aivar-
 amáámbán-iyó súwana ²⁹ Ísu séna aivar-ámáámbá
 sénaumpo Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna
 séna

Ísareri-kwaasi maísáaro. Áánútu kentáásí
 Ísóigo éna mimbórá-Ísóígómán-iyé.

³⁰ Áánútumpa'a kentí Ísóígomba kentiruné
 kentí imáyáawe kentimané kentí asirayáné
 améro

agaimaréna siráiyé. ³¹ miwá ánaaenken-
 amaamba sénaumpo ísáaro. Áánútun-aai
 aúváivimba agaimaréna séna
 kesávái-imáyáámó ontembá kentí
 kwaásiti imáyáagwara'a oró

agaimaréna siráie. minkáér-amáánkómá
 amápar-amaamba usáyaaitaraiye Ísu
 simámuwana ³² minkwáásígó séna anóndakoo
 árai'a sénda Áánútu kweyáá Ísóigoman-ivo
 ó'on-o'on-isoima íma máyáawe. ³³ kesáámá
 Áánútumpa'a kesirumbá imáyáama kesí
 asirayámbá kwempá'á tuwéta mirá onó.
 kesávái-imáyáámó úndantenta kesí kwaásiti
 imáyáagwara'a onó. minkáér-amáánkómá
 amápar-amaamba usáyaaitaraiye. toómbá
 sipisípima iravímbá agaimái Áánútumba
 amúndanivo mindágwara'a usáyaaitaraiye séna
³⁴ mindá'ó súmba kawer-imáyáávínkémbá súwana
 póna Ísu iséna séna Áánútumo kawááimba kwená
 egwaa'á máyáane súwasa ísómba Ísun-aaiyavai
 táa'a kóntavai íma áísaa úmaesa iráawe.

*Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.
 Mátyu 22:41-46, Árúku 20:41-44*

³⁵ íma áísaa úmaesa iyúwana Ísu anóm-
 bono'-naumpa'a uména kwésimatimena séna
 amáámbo sen-kwáásí sésa Káráísitima Tévíti-
 andaraken-kwaasiman-iye kwésevo ³⁶ naaóvá'á
 Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana
 Tévíti Káráísintavai séna kesí Ísóigoman-iye
 siráimba monor-ímá agaimakón-auvaivimba
 Tévíti agaimaréna séna

kesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a
 asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená
 namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí
 ánásanaaowe

Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráiyē. ³⁷ miráumai Tévíti Káráisitintavai séna kesí Ísóigoman-iyē siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyē Ísu súmba Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyē. úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai isésa aamoí uráawe.

ámáamba sen-kwáásítí aambá kwáráavo siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Árúku 11:37-54, Árúku 20:45-47

³⁸ úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai isésa aamoí kwéuwana Ísu kwésimatimena séna évaka'o áamáambo sen-kwáásítí aambá kwáráavo. minkwáási ayáátaár-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaauwasa pósa kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasin-owe kwésewe. ³⁹ minkwáási mono'-náúmpá'ó umáyáapa'o anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómba kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawe-tómbá kwénaawe. ⁴⁰ minkwáási ketor-ínintí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáa'á mayánááowe Ísu siráiyē.

ketor-ínínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.

Árúku 21:1-4

⁴¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména óntambo túwón-anaveunkona egwaa'á ména tuwánómba kwaásiyomba tésa óntamba

túwómba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ⁴² moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwówana ⁴³ Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyena séna árai'a simátime'a sé'a minkétór-ínínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontamba usáyaaitaiye. ⁴⁴ miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óísan-iyaaimba méníye Ísu siráíye.

13

anóm-bono'-namba tawísí-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu mináímbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai anóm-bono'-nantavai séna úwé awánaao. maanóntándámbá kawé'á kwáyáísana minóntámbá anón-ontamba kwáyáiye súwana ² Ísu séna maanánón-dámbá awánaaro. aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwara'a tawísíyuwanaaowe Ísu siráíye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Árúku 21:7-19

³ Ísu mináímbá simásuwena Óríve-omaka'a uména anóm-bono'-namba awánómba Pítaawe Yémésiye Yóníye Éndaruwe kúraumai-kwaasi Ísumo kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa ⁴ emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá

íníyeya sénaumno suwaná ⁵ Ísu séna kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. ⁶ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávái áraire sénááowe. ⁷ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáíyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iyé. ⁸ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavai usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánée owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínimba miráumai ááimba ásáíye seró.

⁹ mirán-áíntávái kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáásí keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aaivimbá maitinkésa mono'-náúmpá'á mótinkesa tínkamesa kentáváímó asiramáímo máyáantavai táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mótinkesa aai simátinkaiya'a minánón-kwáásí kesáái simátimenaaowe. ¹⁰ aiva'á áséi-kwasai amápa'-maravaken-kwaasi simáti simati kwéiyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíníye. ¹¹ táto'mai aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba é'a íma kenti imáyáavinken-aimba sénááovo Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka tinkáína'a mináímbá sénááowe.

¹² évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáímo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvowima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. ¹³ kentáváímó asiramáímo máyáantavai amáparawai tíyamba umátinkanaaowe. ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-28, Árúku 21:20-24

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna naaém̄ba ávááraumai inkaisí-yántáákómá uwóví'a íi-márúká'á paáriniye Ísu siráíye. kemá Mááka sé'a maanáúváímó torausíyawai tááko pééi sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna uwóví'a íi-márúká'á paárínasa awánanaaomba Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. ¹⁵ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁶ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁷ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánaámá sáwí'a ónááowe. ¹⁸ isaaisé'o iyónááomba táúgwí-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námún̄aa seró. ¹⁹ minkánaámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráíye. aánogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíníye. ²⁰ mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaa Ísóigo

ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátááka'o kwéininkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavai imáyáa éna mirá-úmbái-yántáá'á ákíse uráíye.

²¹ ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáíye síya'o é'a íma ísáaro.

²² évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aaí simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. ²³ miwíyávái árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro Ísu siráíye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Árúku 21:25-33

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínín-kanaama ánásainana aaváúma túnkwinana kwíyómba íma sán-káínana

²⁵ o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa ²⁶ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ²⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a tí'maráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe Ísu siráíye.

²⁸ Ísu mináímbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki-taigontavai imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a

áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe.
²⁹ mirámó intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíniye sénááowe.
³⁰ árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáriníye. ³¹ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwaí'a íníye Ísu siráíye.

*kúmón-da-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.
 Mátíyu 24:36-44, Árúku 17:26-30,34-36*

³² Ísu mináímbá simásuwena séna kúmón-da-kanaama aaváúvimbá kwaási íma ísááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma ísááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma ísáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³³ kemó kumónaunda-kanaa íma ísaraiyanka'a kumónaumpo kárákwimai máéro.
³⁴ mirámó ínintenkaan-umai maarán-áímbáníye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásiyávéna mayái máyáaro séna ti'má'mai kwégwena ontará'ó kawááiwaintavena séna taviyiyó séna kóuraiye.
³⁵ naankóná aanávómó tínímbo ímo ísaraantemba ké'naamba kemá kúmón-da-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. enáíndarara'i. no'wáámpina'i. iratarórá'i. kwáyá'wáiya'i. kumónaumno minkánáá íma ísaraavo ³⁶ kentávái íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavaínivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro. ³⁷ kemó simátímunda amápa-kwaasiyave'a súmpo taviyé'a máéro Ísu siráíye.

14

Ísuna áamáayu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹ Ísu mináimbá simátimuwana naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama ayúnkaraamba kauvónaumpo sésa kae-táwaima úwoi mésa mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sun-kwáásiyé sésa nóraumaiya Ísumba aúpá'á táto'mai inkamónaundaya'iyó. ² amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbó kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

³ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba ún-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyumba minánávéúnkó ói'a móankaisuwena Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁴ évakarawai keáimbá sésa áwáá'a aéesa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atíyankaiyo. ⁵ mimbásáwémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá áwáá'a áúwana ⁶ Ísu séna ivátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawe'á umái pésinkaiye. ⁷ ímo óísambo máráan-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáé sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne.

⁸ minínínkómá kwená imáyáavinkemba kawé'a umái pésinkaiye. púwóndara'a masawémbe pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawémbe pésinkaiye. ⁹ árai'a súmpo maísááro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimewasa minínínkómá umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráiyé.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:14-16, Árúku 22:3-6

¹⁰ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ¹¹ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹² Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáísaa esa sésa náávara tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyó suwaná ¹³ kae'á tí'maréna séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámó maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwáráakaiyo. ¹⁴ kwemó naaúmpa'o iyínanamo naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa

ena séna kesí kwayó-kwáásíyé náán-ayampara
 tiyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye
 kosimámékaiyo. ¹⁵ kwemá avóvomayaa'-
 nankomba anón-ayampa'a agaráátinkaniye.
 kisuvo'umándanaaon-tantaa'a mimpímbá
 kwáyáíye. amápa-tantaa'a arúsámarekai
 minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹⁶ mindárai
 isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo
 sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba
 mágauwankaraaiye.

¹⁷ tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu
 kwená kwayó-kwáásíyé mindáúmpá'á umésa
¹⁸ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna
 keinárawapinkemba moóráwai keséya toómbá
 kwénaiwaima kembá namuro-kwáásirá'á
 agaráátinkaniye súwana ¹⁹ tirunkó umbái tówasa
 moórá-mora-umai áísaa esa sésa kewá'íyo
 sinté kuwaná ²⁰ Ísu séna moóráwai kwená
 toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba
 tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-
 kwáásirá'ó agaráátinkaniwaiman-íye. ²¹ naaóvá'á
 Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna
 kwaási úrandako kumpaáríndawai puwíníye
 siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásirá'ó
 agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayáníye.
 kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawe'á
 isinó Ísu siráíye.

*Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-
 kwasai.*

Mátíyu 26:26-30, 1 Kórinti 11:23-25

²² súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti
 maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai

tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²³ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tímúwasa amáparawai nowaná séna mindá kesí naaemán-iyé. ²⁴ kesí naaemá sáwívarawaiyavai kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. ²⁵ simátíme'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ándá-aran-domba aúná-nomba nánaumne Ísu súwasa ²⁶ Áánútuntavai ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

²⁷ Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátimena séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráíye siráimba póna táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. ²⁸ ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayamapa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ²⁹ Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé iyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁰ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma kaeká'á áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavai súwana ³¹ Pítaa asiramái séna entémo sínkamonaé íya'o é'a íma auwé'a kónaumne

súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

*Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.
Mátíyu 26:36-46, Árúku 22:39-46*

³² amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'a Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna maanká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³³ Pítaawe Yémésiye Yóniye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁴ simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kárákwimai máéro séna ³⁵⁻³⁶ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónnda'an-iye séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó amápa-tantaa'a kanaán-umai kwéonda po kanaán-iye sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwaráano Ísu siráíye.

³⁷ Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásiráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsena Pítaantavena séna Sáímoniyo a ún-kwaiguréma íma kanaará'á sáwíyanka'a kárákwimai máyáane. ³⁸ Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá aúgávaa'a kwéiye simásuwena ³⁹ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba Áánútumpa'a

námúnaa kosimásuwena ⁴⁰ kwená kwayó-kwáásítópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa tógávaate kwéuwasa nóran-aina'i. anondá íma simámuwana ⁴¹ tiyuwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna minkáúmbónárauyavai séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba á'anivo kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo ⁴² usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Árúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

⁴³ Ísu mináímbá kwésuwana kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yútási tumba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa tumbá mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'marówasa tumbá ⁴⁴ ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkanintavai simátimena séna paruvará umánkáandawaimba táto'mai áí'mae'a taví'mae'a koró siráimba ⁴⁵ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwéumankowasa ⁴⁶ kwesé tuwái Ísumba tátórowana ⁴⁷ Ísuna kwayó-kwáásívínkémbá moórawai taánasatama maimaéna aiva'mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana ⁴⁸ tun-kwáásiyávéna séna kentávái umóyán-kwáásímán-iye sé'a pó'a taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a

kembá tátoranae sé'a kwétewe. ⁴⁹ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé mé'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa ⁵⁰ kwená kwayó-kwáásí amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uwasá tun-kwáásí Ísumba áí'maesa kwéguwana ⁵¹ moórá ívé-kwaasigo ampaantawé su'mai úsúrena Ísun-ánaaemba kwéguwasa tátorankowana ⁵² ampaantamá kwatuwéna kwátóiyaaimba kuráíye.

*anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.
Mátíyu 26:57-68, Áríku 22:54-71, Yóni 18:13-24*

⁵³ kúwasa Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye ámaámba sun-kwáásíyé torupamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁴ Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba iréna naamaúva'a ména i-kwáásíyé irará'á koména irá kwégauviye.

⁵⁵ Pítaa irá kwégauvuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana íma kwáyowasa ⁵⁶ Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasá ⁵⁷ évakarawai usásinesa kampa'á sésa ⁵⁸ kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba kwaási uráan-damba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a kwaásimo ímo íyan-damba ónaumne

siráíye suwasá ⁵⁹ minkwáási íma moórá-aimba
 suwaná ⁶⁰ aiva'-mónó-káwáánákó usásinena
 Ísumba áísaa ena séna simánkáan-aimba
 anondá íya síníyono súwana ⁶¹ Ísu iséna íma
 aaí súwana aiva'-mónó-káwáánákó áísaa ena
 séna kesáámó áwí'o mósá maráúndawai ááninko
 e Áánútumo usásinankaiwai Káráísitiya'ona
 simásimiyo súwana ⁶² Ísu séna kemá úne.
 suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu
 asirayáwáíma ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'a
 umé'a ainámpimbá kumónaumne Ísu súwana
⁶³ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a
 kwéuwana kwená unáánkwátói tarátuwena séna
 Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái
 simbá póta mináíntávái aaivimbá mayankéta
 ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta
 ivátá tuwéta ⁶⁴ Áánútumbo simáímo sáwí'o
 umánkaintavaiya nóraya ónaumno súwasa
 sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁵ Ísumba
 tuwirááíma kwirankésa aúrampa'a ampantanéi
 káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútu
 usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá náawa
 kwétuvuwuna simásimiyo kwésuwasa i-kwáási
 aí'mai tiyáándeí tuvúkáawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:69-75, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Pítaa naamaúva'a ména irará'a
 kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákóná
 kwayór-árásígó téna Pítaamba takarákéna
 séna Ísu Násáretivakewaise maéndawai óne
 súwana ⁶⁸ emó sénda-aimba sáákoma íma
 kawé'an-íye simásuwena máápar-ontavimba
 komáyowana ⁶⁹ minárásígó moórágwara'a

awánéna máyón-kwaasiyavena séna evíwána kwaásivinkenda'an-iyé súwana ⁷⁰ moórágwara'a Pítáa séna ímaniye simásuwena máyowasa sáwíyanka'a máyómba Pítaantavesa sésa áraitá súne. Kárírivakenda'a po kwená kwayó-kwáásívínkéndá'á óne suwaná ⁷¹ Pítáa aika'á maréna séna kampar-áimbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iyé kwésuwana ⁷² kokórigoma moórágwara'a áái súwana Pítáa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo kaeká'ó ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-iyé síníyone siráimba mináimbá ááka'a maréna ávááraumai ivi'á taráiyé.

15

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Árúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

¹ ivi'á tówasa aaváúma usónka'a mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé mimbórá-áimbá símaresa Ísumba ayáánka'a asááúmaresa ál'maesa Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana ² Páírátí Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ³ mono-káwáá-kwáásí ó'on-o'on-aintavai aaivimbá mayánkówana ⁴ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaqvo anondáma íya moórá-aimba síníyono súwana ⁵ Ísu

iséna íma anondá aaí súwana kámááni-kawaana'a Páírátí sáwívar-imayaa uráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39–19:16

⁶ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Áróamáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ⁷ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moórawai áwí'a Párápási ándáva'a ména évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyónka'a kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándávimba ánkarrowana máyowasa ⁸ sáwíva-kwaasi torupamáí mésa Páírátintavai sésa moóráwaimba ayúrankaao suwaná ⁹⁻¹⁰ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáási Ísuntavai íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máánkaraawe séna tísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno súwasa ¹¹ mono-káwáá-kwáási úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Ísumba íma ayúrankaniyompo Párápásimba ayúrankaao simáméro suwasá isésa mináimbá simámúwana ¹² Páírátí séna Ísumba Yútaa-kwaasiti kawááná'á iyémó sewáimbá nóra ónaumno súwasa ¹³ anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ¹⁴ Páírátí séna nóra-sawira uráina'iyo súwasa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iyúwana ¹⁵ Páírátí miwí táái owé senasá aamoí

umásinkaigwae séna Párápásimba ayúrankena i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páírátí séna áí'mai taaira'á mátuvuiyana puwíno séna Ísumba i-kwáásirá'á tímakaiye.

*i-kwáásí Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.
Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3*

¹⁶ Ísumba i-kwáásirá'á tímúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ¹⁷ naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iyé sésa Ísumba umánkesa anón-kwaasiti kánumo'an-iyé sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpimbá kuvérankesa ¹⁸⁻¹⁹ kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kívairesá sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa tááúndei a'nómbá tuvánto'na kwéesa tuwirááíma kwirankésa ²⁰ kanaáráá'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

*Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.
Mátíyu 27:32-44, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27*

²¹ i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Arekesándaawe Árúvusinte tivowámá kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa úmae tiyó suwaná mirá úwasa ²² kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkóná ááimba a'nómayaapare supa'á kwésa ²³ ándá-aran-domba

mairésa áí'a ánásainkwae sésa ikaa'ó vai-yántáá'á
mimpimbá marésa Ísumba ámuwana íma naráíye.

24 Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á
aíyayaampimba máyuvusumaresa kwená
unáánkwátói mayánáe sésa aávéiya
kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai
mayániye sésa mirá ésa 25 aakaaká'ó
máun-kanaa-avaura'a tuvúwúmba 26 Ísumbo
tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba
aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-
kwaasiti kawááná'án-íye agaimarésa taaira'á
mósá marésa 27 umóyántémo uyan-kwáásiráí
tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á
tuvúsúmarowana [28 naaóvá'á Áánútun-ai
aúváivimba agaimaréna séna kwemá sáwí'a
on-kwáásí máépa'a máyáísasa awánaraawe
agaimaréna sirónka'a pósa mirá uráawe.]
29 taaira'á tuvúsúmarowasa évakarawai tésa
tiyáámba tóipimba áákesa timánáantata'a
umánkesa aká'áámba simánkesa sésa úwé emá
séma anóm-bono'-namba tawísiyuwe'a kaumbo-
táwai kwaisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo
30 esávái enáúma áwa'naa ema eyáárika'a
taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo
suwasá 31 miráumai mono-kawáá-kwáásiyé
ámáámba sun-kwáásiyé sésa ó'owi túwa'naa
ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai
áwa'naa íniye. 32 Áánútumo usásisinkaiwai é'a
Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba
póna árai'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a
taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a
Áánútu áánimban-íye sénaumne suwasaráí

miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásírái
évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai
Ísumba kanaáráá'a ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

³³ Ísumba kanaáráá'a ánkówana kwáyá'wái
amápa'-mapa'a túnkwená aaváúmá kaapa
marówana túnkumba ³⁴ Ísu anónka'a Yútaa-
kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama
sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá
séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa
siyuwáánó súwasa ³⁵ minká'ó máyón-kwaasi
isésa évakarawai sésa naaóvá'ó Áánútun-aai
simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye
suwaná ³⁶ moórawai isaaiséna paru-táyánáma
maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá
tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena
naínkwáe séna Ísu óika'a mósá maréna séna
Íráiyaama kuména taairakémbá kunayútuwani.
íya kunayútuwaniyo séta amu'maréta máyaumne
súwana ³⁷ Ísu anónka'a kwésena puwúwana
³⁸ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá
úmakomba sanaan-áyáírákémbá utaváá'maena
marapá'á móru taváákaar-umai kaesé
umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba
kwi'makáiyé. ³⁹ Ísu anónka'a kwésena puwúmba
i-kwáásítí kawáánákó Ísumo anónka'o sénamo
miráumai puwúmba awánéna séna árai'a kwemá
Áánútu ááninkoman-iye siráiyé.

⁴⁰ mináimbá súmba sáwívar-inimba awánanae
sésa tumbá némpa'a tamésa awánara.

miníníntómpínkémbá moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba aú-kwaasi Yémésinte Yósisinte tinówama áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba áwí'a Sárómi ⁴¹ miráumai-inimba Ísumo Káríri-ayampa'o naaúpa'o kwenánaaembo kwa'maesamo áwa'naa úmaesamo kuráan-inimba Ísu Yérúsaremuva'a túmba miníníntómbá tésa taaira'á tuvúsúmaronka'a némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁴² miníníntómbá tamáyówana Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba enónka'a moórawai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai ⁴³ kwemá anón-kwaasi éna kawe-kwáásí éna Áánútu kwená kwaási kawááiniye séna amu'maréna máyowai íma áá'a kómba Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana ⁴⁴ Páírátí imáyáa éna ára pukuráína'iyo séna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna Ísu ára pukuráína'iyo súwana ⁴⁵ owé á'a pukuráíye simámuwana Páírátí séna kanaampó Ísun-auma mayáníyone súwana ⁴⁶ Yósépi aúná-ampantama komaimaéna tiréna Ísun-auma taairakémbá tamaimái minámpáántávimbá asááumai maimaéna aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁴⁷ Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáo Yósisimba anówama úwasarai mésarai Ísumbo utamánkomba taawánésa kurááíye.

16

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Árúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasa kaumbo-ínimbá Máriyaa Mágátáaraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yémésimba anówama úwana Sárómi úwasa miráumai-inimba Ísun-aura'a áséi-kwiyu-masawemba mápérankanae sésa ² ááéma aaváúmá usónka'a mimbásáwémbá maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kumbá ³ aampa'á kwégwesa iséise ésa sésa murí-áígó òika'a awááumasukaan-ontamba anón-ontamba póna nááwa akwásinkanintaa'iyó sésa ⁴ awánomba minóntámbá á'a akwátukowasa awánésa ⁵ mimbúrí-áír'á iyúmba moóráwai ívé-kwaasi kwayán-únánkwátóigwara-kwaasi minká'á máyowasa awánomba táá'a kówana ⁶ simátimena séna íma táá'a kaíno. Ísumba Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana púwiwaimba taawánanae sé'o kwétemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawáné'a ⁷ kwená kwayó-kwáásiyé Pítaa iyai kosimátimé'a sé'a Ísumo siráintemba pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Kárirí-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináimbá kosimátíméro súwasa ⁸ mimbúrí-áímá tuwésa táá'a kéná tiyántámbá tówasa isaaisésa kwésa táá'a kóntavai mináimbá íma kosimátímakaawe.

Mááka kemó súnda-aimba ánásaiye.

[Ísu paárúwana Máriyaa awánarain-kwasai.

Yóni 20:11-18

⁹ sontaará'á ááéma Ísu pukáimpinkemba usásinena aiva'á Máriyaa Mágátáaraa-naopaken-ininko aúranka'a paárúwana ááéma Ísu minínínkó arumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkain-ininko aúranka'a paárúwana ¹⁰ awánéna kwená kwaási ivi'ó kwétopa'a kosimátimuwasa ¹¹ Ísumo aúvówanamo minínínkómó awánón-aimba simátimumba isésa íma ísámai kawe'á uráawe.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Áríku 24:13-35

¹² minkákémbá kae-kwáásí aampa'á nén-ampa'a kwéguyana Ísu ó'on-kwaasi túwawaakaamba makéna minkáé'nárai túranka'a paárúwasarai awánésarai ¹³ koyauwerésarai Ísuna kwaási tasimátímúyasa ísómba íma ísámai kawe'á uráawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyu 28:16-20, Áríku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁴ minkákémbá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi toómbá kwénowana Ísu paárúwasa awánowana Ísu áwáá'a tiyéna séna kemá pukáundavinkemba usásinkaunda suwánaresa simátíméwa'a ísámai sirumbá kwéairaraawe sé'a ísámai tuwarónaawaro kwéowe. simátímén-aintavai áraire seráámbá íma áraire siráawe simásuwena ¹⁵ séna kesí áséi-kwasai amápa'-marava'a simátímapa'a koró. ¹⁶ kesááiyavesa áraire

sésa kenká'á agevamái mésa nombá peráiyana Áánútu miwímá sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanivo kesááiyavesa íma áraire síyawaima Áánútu aaivimbá maitinkáníye. ¹⁷ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai ímo awánaam-bayaima maésa kesí asirayándéi kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwésa ó'on-aimpinkemba sésa ¹⁸ áwáávi'o índa-iraankavayaambo tátoraianamo váíndamo ésa íma puwésa puwí-nómbó náiyambo ésa íma puwésa tí'o ín-kwaasira'a tiyáándeí táto'mai asóvamatinkanaaowe Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Árúku 24:50-53, aantá-kwaasi 1:9-11

¹⁹ Ísóigo Ísu mináímbá simásuwowana Áánútu Ísumba áí'maena kwíyómpa'a móankowana Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowasa ²⁰ Ísuna kwayó-kwáásí amápa'-marava'a áséi-kwasai simátímapa'a kuwaná Ísóigo kwétuwa'naa-uwasa kwaási ímo awánaraam-bayaima mayówasa awánésa sésa maanáímbó simásíménta árair-aimban-iye siráawe.

mináímbá ánásaiye.]

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7